

דף נו:

אימא הניח דם השעיר ונטל דם הפר

According to the view of the Rabbanan (Mishna 53b), the order of the blood *avodah* performed by the *Kohen Gadol* on Yom Kippur was as follows:

1. The blood of the bull was sprinkled inside the *Kodesh Hakodashim*.
2. The vessel containing the remaining bull blood was placed on a golden stand in the *Heichal*.
3. The goat was slaughtered and its blood was sprinkled inside the *Kodesh Hakodashim*.
4. The goat-blood was placed on a [second] golden stand in the *Heichal*.
5. The bull-blood was taken from its stand.
6. The bull-blood was sprinkled inside the *Heichal* towards the *paroches* (curtain).
7. The bull-blood was returned to its stand.¹
8. The goat-blood was taken.
9. The goat-blood was sprinkled inside the *Heichal*.
10. The bloods were mixed together [and applied to the inner *mizbeach*, Mishna 58b].²

R' Yehuda (Mishna 53b) maintains that there was only one stand in the *Heichal* [which had place for only one vessel]. Consequently, he reverses step #4 with #5 and maintains that first the vessel with the bull-blood was taken from the stand and then the goat blood was deposited in its place. Likewise, step #7 and #8 also should be reversed for the same reason.³

The Gemara (56b) explains that Rav Yehuda did not approve of using two stands

because of a concern that the *Kohen Gadol*, due to his weakened state on Yom Kippur, may confuse the two bloods and take the wrong one. [I.e., he might take the goat-blood instead of the bull blood and vice versa.]

The Ramoh⁴ writes that on a day when we read from two Sifrei Torah (e.g., Rosh Chodesh that falls on Shabbos), the first Sefer Torah should not be removed from the *bimah* (after its reading is completed) until the second Sefer Torah is placed there. This is because of a rule שלא יהא פנוי מן המצות - one should not be left devoid of mitzvos. Before removing the first mitzvah object [after completing its use] one should take hold of the second mitzvah object [that he is set to begin using].

The Magen Avraham⁵ asks that the Rabbanan in our Mishna, who say that the bull/goat blood should be deposited on its stand before the other blood is taken, apparently do not conform with this rule. They seem to be of the opinion that one should first complete the first mitzvah in its entirety and deposit it in its place before taking hold of a second mitzvah item.

In answer, the Magen Avraham suggests that the Rabbanan's position is based on the *halacha* that *avodah* must be performed with ימין (with the Kohen's right hand).⁶ Therefore, the *Kohen Gadol* has no choice but to first free up his right hand which is holding the original blood vessel, by depositing it, and only then is he able to take the new blood (with his right hand). However, in general, where the law of

ימין is not a concern, there is a principle that one should take hold of the new mitzvah object before depositing the old so that he should not be פנוי מן המצות as the Ramoh says.⁷

Alternatively, the Pri Megadim⁸ makes the following distinction: In the case of the two bloods, the Rabbanan say to place down the first blood before taking hold of the second so as not to disgrace the first blood, as it were. They are of the opinion that if, for example, one takes hold of the goat's blood while still holding the bull's blood, it is considered disgraceful for the bull's blood. However, the case of the two Sifrei Torah is different for the *Seforim* are not different mitzvah items; both *Seforim* are virtually the same, just rolled to different places (to minimize טירחא דציבורא - discomfort to the *tzibur* - of having to wait while the *Seforim* are rolled). Therefore, in that case there is no concern that the first Sefer will be disgraced when one takes the second Sefer before putting down the first.

דף נז.

אינו מזה על הפרוכת אלא כנגדה

The Tanna Kamma of the braysoh states that when the *Kohen Gadol* performs the *zerikah* facing the *paroches* (curtain dividing the *Heichal* from the *Kodesh Hakodashim*) he does not attempt to sprinkle the blood on the curtain; rather he sprinkles the blood towards the curtain. R' Elazar b' R' Yosi, however, testifies that he saw the *paroches* among the spoils of Rome and there were many drops of blood on it from the Yom Kippur bull and goat.

The Yerushalmi (5:4) comments that R' Elazar's testimony does not contradict the Tanna Kamma's assertion because the Tanna Kamma does not say that the *avodah* is invalid if the blood reaches the curtain; he only says that the blood reaching the *paroches* is not an essential requirement. [Indeed, the Gemara explicitly says on 57a, אם נגעו נגעו - if the blood (sprinkled towards the curtain) happened to reach the curtain, the *korbon* is still valid.⁹] Therefore, the fact that the *paroches* had blood spots does not

prove the *Kohen Gadol* is halachically required to sprinkle it there.

The Rishonim, however, understand that R' Elazar disagrees with the Tanna Kamma and the purpose of his testimony was to prove that the *Kohen Gadol* is required to sprinkle the blood on to the *paroches*.¹⁰

The Tosfos Horosh explains that R' Elazar argued that if there were no halachic requirement to sprinkle the blood on the *paroches* (as the Tanna Kamma says), the *Kohen Gadol*, presumably, would have been careful that no blood reach the *paroches*.¹¹ [The Even HaOzel¹² explains that he would not have sullied the curtain needlessly, if it was not halachically required.]¹³ Thus, R' Elazar proved from the bloodied *paroches* that the *Kohen Gadol* is required to sprinkle the blood there.

Alternatively, the Tosfos Yeshanim¹⁴ and the Ritva explain that R' Elazar concedes that it is possible that some stray drops of blood could have unwittingly landed on the *paroches*. However, he concluded from the large amount of blood found there that the *Kohen Gadol* evidently would deliberately sprinkle the blood on the *paroches*.¹⁵ Thus, R' Elazar deduced that it was a mitzvah for the *Kohen Gadol* to sprinkle the blood so that it reaches the *paroches*.

דף נח.

הניח מזרק בתוך מזרק מהו

1] The Mishna on 53b states that after the *Kohen Gadol* finished sprinkling the bull and goat's blood towards the *paroches* in the *Heichal* he mixed the bloods by pouring the bull's blood into the goat's, and then נתן את המלא בריקן - lit., he put the full vessel into the empty one.

The Gemara (58a) initially assumes that the Mishna means that the vessel which was full of blood was inserted inside the empty one and the *Kohen Gadol* proceeded performing the *zerikah* on the inner *mizbeach* holding both vessels. The Gemara, consequently, attempts to prove a *Kohen* is permitted to perform the *avodah* of קבלה (receiving the blood of a *korbon*) with one vessel inserted in another. Apparently, when

two items are of the same substance they do not constitute a *chatzitzah* - separation (מין במינו) - an object does not constitute a *chatzitzah* if it is the same type of substance as the object that it encases). Therefore, the outer vessel does not constitute a *chatzitzah* (separation) between the Kohen's hands and the inner vessel containing the blood because both vessels are of the same substance.

The Sefas Emes wonders what could possibly be the reason for inserting one vessel into another as the Gemara initially assumed. He answers that perhaps it is not proper to abandon a mitzvah item once it was used for a mitzvah. In order not to humiliate, as it were, the empty vessel after it was used for a mitzvah (as a container for the bull's blood), both vessels would be used for the continuation of the *avodah*.

Alternatively, the Siach Yitzchak¹⁶ suggests that the outer empty vessel was needed to collect any blood that might overflow from the inner vessel. He notes that we, in fact, find a similar protocol regarding the daily *ketores* offering. The Mishna in Tamid 5:4 says that the Kohen would carry the בִּזְךָ - vessel - containing the daily *ketores* in a large כַּף - ladle - whose purpose was to collect any *ketores* overflowing from the בִּזְךָ.

2] The Rosh in Tamid (ibid.) questions why the outer כַּף did not constitute a *chatzitzah* between the Kohen's hands and the inner בִּזְךָ which contained the *ketores* (according to the opinion that מין במינו חוצץ).

The Rosh answers that only a foreign object constitutes a *chatzitzah*, but not something that is necessary for the performance of the *avodah* (צורך עבודה). Since the outer vessel was needed to catch the overflowing *ketores* (which had to be returned to the בִּזְךָ and offered on the *mizbeach*) it was not a foreign object and it was not a *chatzitzah*.

In light of this Rosh, the Chonen Deah asks why our Gemara considers the outer blood vessel a *chatzitzah*. Since it was needed for the *avodah* (i.e., to catch the overflowing blood) it

should be analogous to the outer כַּף of the *ketores* which is not considered a *chatzitzah*.

The Siach Yitzchak¹⁷ addresses this issue and remarks that apparently only an item that is absolutely necessary for the *avodah* is immune to the rule of *chatzitzah*. In the case of the *ketores*, the בִּזְךָ was filled to the top and the כַּף was an absolute necessity. However, in the case of the Yom Kippur bloods, the outer vessel (if, indeed, there was one) was only used as an extra precaution (because the vessel was not filled to the very top). Therefore, it would constitute a *chatzitzah* if not for the fact that מין במינו חוצץ - similar substances do not constitute a separation.

[Note: The Gemara concludes that the Mishna does not mean the full vessel was inserted into the empty one, but rather that the blood was poured from the full vessel into the empty one to ensure the bloods are mixed well.¹⁸]

דף נט.

שירי הדם היה שופך אל יסוד מערבי

The Mishna (58b) says that after the *zerikah* of the blood of the Yom Kippur bull and goat was completed, the *Kohen Gadol* would leave the *Heichal* and pour the שיריים (remaining blood in the vessel) on the יסוד מערבי - western base - of the outer *mizbeach*.

The Gemara on 59a cites a scriptural source for this *halacha* (i.e., that the leftover blood from the Yom Kippur bull and goat must be poured on the western base of the *mizbeach*, Vayikra 4:7, ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד.. אשר, see Rashi).

Tosfos (33a, אין מעבירין) questions the necessity for an extra posuk to teach that the שיריים must be poured on the western base. Resh Lakish on 58b teaches that as a general rule אין מעבירין על המצות - it is forbidden to postpone or pass up the opportunity to fulfill a mitzvah. Consequently, it is evident that the שיריים should be poured on the western *yesod* (base) - since that is the first *yesod* encountered by the *Kohen Gadol* upon exiting the *Heichal*.¹⁹

In answer to this question, the Bais Yitzchak²⁰ explains that the teaching of the

posuk is relevant in a situation where the *Kohen Gadol* mistakenly passed the western base without pouring the שיריים and he did not realize his mistake until he was standing on another side of the *mizbeach*. As far as the rule of אין מעבירין על המצות is concerned, it would be more logical for the *Kohen Gadol* to perform שפיכת שיריים on the base closest to him at this point, since he is already standing there. In fact, it would be improper for him to return with the blood to the western base because by doing so he would be delaying the mitzvah. The posuk מועד אהל פתח, however, designates the western *yesod* (which faces the *Heichal*) as the appropriate *yesod* for the שיריים of the Yom Kippur bull and goat. It teaches that even if the *Kohen Gadol* mistakenly carried the blood to another *yesod* he should return to the western *yesod* for the mitzvah.²¹

The Turei Even (Megillah 6b) disagrees with the Bais Yitzchak's premise and maintains that even if one has mistakenly passed an opportunity for a mitzvah (and he is already facing a second mitzvah opportunity), the rule of אין מעבירין על המצוה dictates that he must depart from the second mitzvah and return to the initial mitzvah.²²

Consequently, he rejects the Bais Yitzchak's answer because he says that even without the posuk מועד אהל פתח we would know [based on the rule of אין מעבירין על המצות] that the *Kohen Gadol* is required to return to the western *yesod* for שפיכת שיריים since he encountered it first. [See Tosfos ibid. on 33a and Megillah 6b, ד"ה מסתבר for additional answers to Tosfos' question (cf., Al Hadaf to Zevachim).]

דף ס .

כל מעשה יוה"כ האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום

The Mishna says that if the *Kohen Gadol* mistakenly performed one of the Yom Kippur *avodos* out of sequence לא עשה כלום - he has achieved nothing. For example, says the Mishna, if the *Kohen Gadol* performed *zerikah* with the blood of the goat before performing *zerikah* with the bull blood, the *avodah* [with

the goat blood] is not valid because it was performed out of sequence. The *Kohen Gadol* in this case must repeat the goat *zerikah* after performing the bull *zerikah* so that these *zerikos* are performed in proper sequence.

The Gemara qualifies this *halacha*, citing R' Yehuda who limits it to *avodos* that are performed inside the *Kodesh Hakodashim*.²³ [R' Nechemia asserts that it applies to all *avodos* that are performed while wearing bigdei lavan (the four white priestly garments), even if performed outside the *Kodesh Hakodashim*.]²⁴

R' Chaninah (60b) states that if the *Kohen Gadol* performed חפינת קטורת (scooping of the *ketores*) before slaughtering the bull ולא עשה כלום - he achieved nothing at all (i.e., he must repeat the *chafinah* after he slaughters the bull). [The Gemara explains that even though the *chafinah* is performed outside the *Heichal*, R' Yehuda agrees that its proper sequence is essential because צורך פנים כפנים דמי - an *avodah* needed in preparation for an inner service is considered as עבודת פנים - an inner service.]

The She'arim Metzuyanim B'halacha notes a slight discrepancy between the term used by the Mishna in describing the ineptness of an *avodah* performed out of sequence and that used by R' Chaninah. Whereas the Mishna states simply לא עשה כלום - he accomplished nothing (with the service performed out of sequence), R' Chaninah uses the double term ולא עשה כלום - he accomplished nothing at all.

The She'arim Metzuyanim B'halacha suggests that this discrepancy can be explained according to the Ramah M'panu²⁵ who explains the difference between these two terms as follows: The term לא עשה כלום means that he did not fulfill the mitzvah (that he was attempting to perform), but it does not indicate whether or not a sin was committed in the process. On the other hand, the double term לא עשה כלום implies that nothing at all was accomplished, neither a mitzvah nor a sin.

In the Mishna's case of advancing the goat *zerikah* ahead of the bull *zerikah*, a sin was committed because it turns out the *Kohen Gadol*

entered the *Kodesh* *Kodashim* needlessly (when he performed the invalid *zerikah* with the goat's blood). Thus, he committed the sin of *ביאה ריקנית* (needless entry into the *Kodesh Hakodashim*), albeit inadvertently.

In contrast, the *chafinah* is performed in the courtyard where there is no *issur* of *ביאה ריקנית*, and consequently if it was performed out of sequence, neither a mitzvah nor a sin was committed. Hence, the term ולא כלום לא עשה is appropriate.²⁶

דף סא.

גמר מתנות שבהיכל ונשפך הדם דברי הכל לא מעכב

1] The Mishna on 60a addresses the case of spilled blood on Yom Kippur whereby the *Kohen Gadol* is unable to complete the required *zerikos* of the Yom Kippur bull (or goat). R' Shimon maintains that a new bull is slaughtered and the *Kohen Gadol* continues the *zerikah* from the point where it was interrupted. For example, if the blood of the bull spilled after the *Kohen Gadol* sprinkled five *zerikos* towards the *paroches*, he slaughters a new bull and begins sprinkling anew from *zerikah* number-six.

R' Elazar disagrees and maintains that all the *zerikos* are divided into three sets: (a) a set of eight *zerikos* applied inside the *Kodesh Hakodashim*, (b) eight towards the *paroches* (inside the *Heichal*), (c) eleven on the golden *mizbeach* (one on each corner and seven on top²⁷). R' Elazar asserts that the *Kohen Gadol* must redo the *zerikos* from the beginning of whichever set he was involved with at the time the blood spilled. For example, if the blood spilled during the set of *zerikos* towards the *paroches* (set B), he must begin sprinkling anew from the beginning of that set.

The Gemara says (61a) that if the blood spills after the eleven *zerikos* on the *mizbeach* (set C), all agree there is no need to slaughter another bull even though the mitzvah of *שפיכת שיריים* (pouring the leftover blood on the *yesod*, see דף נ"ט) was not performed. This is because לא מעכבי שפיכת שיריים - the mitzvah of *שפיכת שיריים* is not essential to the validity of the *korbon*.

The Gemara on 60b cites a contrasting opinion. R' Yochanan says that R' Nechemyah is of the opinion that *שיריים מעכבי* - the pouring of the leftover blood is essential to the validity and the atonement of the *korbon*. According to this view, even if the blood spilled after the completion of all three sets of *zerikos* (but before *שפיכת שיריים* was performed), another bull must be slaughtered so that *שפיכת שיריים* could be performed.

Rashi (Zevachim 52b) elaborates on R' Nechemyah's view and explains that merely pouring all the blood of the second bull on the *yesod* (base of the *mizbeach*) will not accomplish anything because *שפיכת שיריים* by definition means pouring the leftover blood. If none of the blood of the second bull was sprinkled on the *mizbeach*, its blood cannot be classified as *שיריים* (for it is not leftover blood). Consequently, Rashi explains that first some blood of the second bull is sprinkled on the *mizbeach*, and then the *שיריים* - leftovers - are poured on the *yesod*.

The Mikdash Dovid²⁸ explains that Rashi means that failure to pour the *שיריים* voids the atonement provided by the final set of *zerikos* (according to R' Nechemyah). Therefore, the final set must be repeated (with the blood of the second bull). Then the leftover blood acquires the classification of *שיריים* and can be used for the mitzvah of *שפיכת שיריים*.²⁹ He argues that if the atonement of all the *zerikos* remains intact (and only the atonement provided by the *שיריים* is lacking) then repeating the *zerikos* on the *mizbeach* with the new blood would be a meaningless act and would not render the remaining blood as *שיריים*.³⁰

2] The Gevuras Ari asks why R' Elazar and R' Shimon exempt the *Kohen Gadol* from slaughtering another bull in the case in which the blood spilled before *שפיכת שיריים*. Even though they maintain that failure to perform *שפיכת שיריים* does not nullify the atonement of the *korbon* (*שפיכת שיריים* לא מעכב), all agree that there is a mitzvah to perform *שפיכת שיריים* whenever possible. Why isn't the *Kohen Gadol*

advised to slaughter a second bull so that he can fulfill this mitzvah?³¹

In answer, the Gevuras Ari explains that according to those who hold לא שפיכת שיריים מעכב, it is impossible to perform the mitzvah of שפיכת שיריים with the blood of a new bull. Since all three sets of *zerikos* were completed and the atonement that they provided is intact, it is a meaningless act to merely repeat some of the *zerikos* (compare with Mikdash Dovid cited above). Consequently, the blood of the new bull is not classified as שיריים and cannot be used for the performance of שפיכת שיריים. Only according to R' Nechemyah (who is of the opinion that the failure to pour the שיריים voids the atonement of the final set of *zerikos*) is it possible (and indeed obligatory) to arrange for additional שיריים.

דף סב.

ב' שעירי יוה"כ מצותן שיהו שניהם שוין

The Mishna says it is a mitzvah to acquire two goats for Yom Kippur (i.e., the Hashem goat and the *Azazel* goat) which are identical in appearance, height and value, and they should also be purchased simultaneously. [The Gemara on 62b cites the scriptural source for this requirement and deduces from a posuk that in the event this requirement is not met (i.e., the goats are dissimilar) the *korbon* is still valid בדיעבד - after the fact.]

The Torah (Devarim 21:18) teaches that a בן סורר ומורה (a rebellious son) is subject to capital punishment if he commits a series of rebellious acts in a specific and detailed manner (see eighth *perek* of Sanhedrin). R' Yehuda (Sanhedrin 71a) derives from the posuk that one of the criteria of a בן סורר ומורה is that he have a father and mother who are alike in height, voice and appearance. The Gemara (ibid.) remarks that according to R' Yehuda in all of history there has never been a case of a בן סורר ומורה because it is impossible for two people to be exactly alike. [Accordingly, the only reason the passage of *ben sorer u'moreh* was taught was for its academic and homiletic value, דרוש, וקבל שכר.]

In light of this Gemara in Sanhedrin which says that it is impossible for two creations to look exactly the same,³² the Tosfos Yeshanim asks how it is possible to fulfill the mitzvah stated in our Mishna to purchase two identical goats for Yom Kippur.³³

The Tosfos Yeshanim answers that evidently, the Torah does not require the goats to be exactly identical; it is sufficient that they appear similar. The Ritva notes that Rashi comments on שוין במראה (similar in appearance) - the goats should be the same color, either black, white or gray. Rashi thus indicates, as the Tosfos Yeshanim says, that the goats need not be exactly identical; as long as they are both of the same color it is sufficient.³⁴

Alternatively, the Sefas Emes suggests that even though in general it is not possible for two people or two goats to be exactly the same, identical twins (which develop from a single ovum) are an exception to the rule.³⁵ Hence, he suggests that there is a mitzvah to purchase identical twin goats for Yom Kippur so that they should be exactly alike. The reason the Gemara in Sanhedrin says that it is impossible for the parents of a rebellious son to be identical and does not consider the possibility of identical twins, is that identical twins are always of the same sex and thus cannot be the parents of the *ben sorer u'moreh*. [Moreover, it would be incestuous for a man to marry his twin sister.]³⁶

דף סג:

מנין שלא יקדיש שעיר המשתלח מחוסר זמן

The Torah (Vayikra 22:27) teaches that it is forbidden to offer a newborn animal as a *korbon* until it reaches its eighth day of life. The Gemara says that the same law applies to the *Azazel* goat even though it is not a conventional *korbon* (i.e., it is thrown down a cliff rather than slaughtered in the Bais Hamikdash). The Gemara explains that when they originally select two goats for Yom Kippur (to be designated by the גורל - lottery - one as the *Korbon* to Hashem and one for *Azazel*), both must be fit for a *korbon* because at that point either one could potentially end up, via the

lottery, as the Hashem goat (אין הגורל קובע אלא) (בראוי לה). Thus, even if theoretically there is no minimum age for the *Azazel* goat, practically speaking, the *Azazel* goat must always be at least in its eighth day because when performing the lottery both goats must be fit for the role of the Hashem goat.

[Note: The Gemara concludes that there are cases in which a new *Azazel* goat must be chosen subsequent to the lottery, and there is a posuk that teaches that even in such cases the *Azazel* goat must be into its eighth day.]

The Pri Megadim³⁷ indicates that an animal's age is reckoned from the moment of birth ("מעט לעת") rather than from the day of birth. Thus, for example, a goat born on Sunday at 12:00 noon becomes fit for a *korbon* on the following Sunday, at 12:00 noon - when it begins its eighth day of life starting from the moment of birth.

R' Simcha of Bubraka³⁸ in his glosses to the Pri Megadim asks accordingly, why the Gemara assumes that the *Azazel* goat must be in its eighth day (even without a special posuk) due to the fact that both goats used in the lottery must be fit for the Hashem goat. According to the Pri Megadim it should be possible to cast lots even prior to the moment that the goats' eighth day begins, as long as they will reach their eighth day later on that day. For example, in the above case it should be permitted to cast the lots on the two goats on Sunday morning, even though they will not reach the eighth day and become fit for a *korbon* until noon. After the lots are cast, the *Kohen Gadol* could simply wait a few hours (e.g., until 12:00 noon when seven full days are complete) before offering the Hashem goat. Why then, does the Gemara assume that the *Azazel* goat must always be in its eighth day.³⁹

The Minchas Chinuch⁴⁰ answers that the lots cannot be cast prior to the moment the goats are fit for a *korbon* because the act of *hekadesh* (consecration) may not be performed on an animal prior to its eighth day [and casting lots is considered as an act of *hekadesh* since it designates which goat will be offered as a

korbon]. Therefore, the lots cannot be cast until the moment they reach the eighth day (at noon) because it is forbidden to designate the Hashem goat before it comes of age.⁴¹

- Most authorities⁴² disagree with the Pri Megadim and are of the opinion that eight days are reckoned from the beginning of the day of birth, not from the moment of birth. Thus, an animal born 12:00 noon on Sunday becomes fit for a *korbon* at the onset of Sunday (which means on the previous evening). [Practically speaking, since *korbonos* cannot be offered during the nighttime, such an animal will not be fit for a *korbon* until Sunday morning.]

- This discussion is relevant to the slaughtering of ordinary *chullin* (non-sanctified) animals as well. The Gemara in Shabbos says that if an animal was born prematurely it may not be eaten before its viability is ascertained by waiting to see if it survives at least until its eighth day. According to most authorities a baby animal may be slaughtered after nightfall at the onset of its eighth day, whereas according to the Pri Megadim one must wait until after seven full days from the moment of the birth (מעט לעת).

דף סד.

המפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ואח"כ נמצא הראשון

The braysoh (64a) cites a dispute regarding one who lost his *korbon pesach* and designated a different *korbon pesach* in its place, and then found his original *korbon*. The Chachamim maintain that both *korbonos* are equally valid; meaning, the owner has the option of offering whichever one he wishes. R' Yosi maintains that [if both are of similar quality] it is a mitzvah to use the original one as his *korbon* since it was designated first. However, if the second animal is of superior quality, he should offer the second one.

A query was sent to the Panim Meiros⁴³ regarding an established *baal toke'ah* (a person honored to blow the *shofar* on behalf of the congregation) who got sick before Rosh Hashana and was replaced by another

individual. On the following year, after the original *baal toke'ah* recovered from his illness a question was posed as to whether the post reverts to the original *baal toke'ah* or perhaps the community has the option of retaining the replacement individual as their permanent *baal toke'ah*. [This query is based on the *minhag* not to replace an established *baal toke'ah* or *chazan* without a valid reason.⁴⁴]

In response, the Panim Meiros suggests that the answer to this query is linked to the dispute between the Chachamim and R' Yosi regarding the replacement *korbon pesach*. He argued that since the *halacha* follows the Chachamim, the community has the option of retaining the *baal toke'ah* of their choice. However, he says that if the second *baal toke'ah* is more qualified for the post, either because he is more adept at blowing the *shofar* or because he is recognized as a more pious and righteous individual, then the post should not be taken from him (just as R' Yosi says regarding the case in which the second *korbon pesach* is of superior quality).⁴⁵

The Panim Meiros adds that if the original *baal toke'ah* made an early recovery and is fit to blow the *shofer* by the time [the first] Rosh Hashana arrives, all will presumably agree that the post belongs to the original *baal toke'ah*.⁴⁶

The Mishna Berurah⁴⁷ rules that in all cases, the original *baal toke'ah* has the right to return to his post when he recovers from his illness.

דף סה:

גזירה משום חטאת שמתו בעליה

R' Yehuda (65a) says that if the Yom Kippur bull was lost and another was designated in its place, and then the original bull was found, the original bull must be left to die. The Gemara seeks to understand why it may not be used the following year as the Yom Kippur bull since R' Yehuda is of the opinion that, generally speaking, it is permitted to offer communal *korbonos* which were designated for the previous year and were leftover.

The Gemara suggests that we are concerned that it will become a *חטאת שמתו בעליה* - a *chattos* whose owner died (which must be put to

death - as we know via *מסיני* (הלכה למשה מסיני). Rashi explains that R' Yehuda is concerned that during the course of the year the *Kohen Gadol*, who is the primary owner of the bull, might die and we might use his *korbon* the following year even though its owner is not living. Therefore, the sages forbade saving the leftover bull for the following year.

Tosfos finds this concern quite remote, for the death of the *Kohen Gadol* is a national calamity, and it is difficult to conceive of a case in which his death will go unnoticed. [Tosfos explains the death of any Kohen is sufficient cause for concern because the bull provides a measure of atonement for all *Kohanim* (see Gemara 50b מקופיא או מתכפרי או מקיבעה מתכפרי). Thus, Tosfos explains the concern is that one of the ordinary *Kohanim* might die during the year and his death will go unnoticed.⁴⁸]

The Gevuras Ari, in defense of Rashi, explains that R' Yehuda does not mean to say that the *Kohen Gadol's* death might go unnoticed. Rather, he is concerned that on the following Yom Kippur the new *Kohen Gadol* might not realize that it is forbidden to offer the bull which was leftover from the late *Kohen Gadol*.⁴⁹

דף סו:

עתי אפילו בשבת, אם היה חולה מרכיבו על כתיבו

1] The posuk (Vayikra 16:21) states that after the *Kohen Gadol* confesses the sins of Klal Yisrael on the *Azazel* goat he sends it to a cliff in the wilderness with *עתי* (lit. the designated man). [The Mishna 66b says that the cliff (from where the *Azazel* was thrown down) was ninety *ris*, which is 12 *mil* (approx. 9 miles) outside Yerushalaim.]

The braysoh derives from the term *עתי* that the *Azazel* goat is sent to the wilderness even on Shabbos. Rashi explains that the term "עתי" could mean "time" and thus *עתי* connotes that the *Azazel* goat is sent in its proper time even if Yom Kippur falls on Shabbos.

The Gemara explains that generally sending the goat to the *midbar* does not involve a forbidden *melacha*. However, a posuk is needed to teach that even if the goat is ill and

cannot walk on its own, they are permitted to desecrate Shabbos and carry it (through a *reshus horabbim* - public domain) to its destination, because the mitzvah of sending the goat to the wilderness overrides Shabbos.

Rashi explains that although there is an *issur* on Shabbos to walk more than a *mil* (which is 2,000 amos, called "*techum* Shabbos", approx. 3/4 mile), the Gemara says that there is no need for the posuk to teach that the איש עתי may escort the *Azazel* to the cliff 12 *mil* outside Yerushalaim because the *issur* of *techum* is not an *issur* min haTorah; it is an *issur* of rabbinic origin.

The Noda B'Yehuda and Sha'agas Aryeh⁵⁰ cite the opinion of the Rambam who rules (based on the view of the Yerushalmi) that while the 2,000-amah Shabbos boundary is only of rabbinic origin, there is another, farther, 12-*mil* Shabbos boundary which is min haTorah. They ask, according to this view a posuk should be needed to teach that the man appointed for this task is permitted to walk past the 12-*mil* Torah Shabbos boundary.

In answer, the Rashash suggests that the cliff was not beyond 12 *mil*. Rather, they made sure it was just within the 12-*mil* boundary - so that the 12-*mil* Shabbos boundary would not have to be violated.

Alternatively, the Maharatz Chayis explains that even if there is an *issur* min haTorah to walk beyond the 12-*mil* Shabbos boundary, there is no need for an extra posuk to teach that it is permitted on Shabbos because we can apply the general rule עשה דוחה לא תעשה. Since the *issur* of *techum* is לא תעשה (i.e., אל יצא איש, מפתח ביתו), the positive mitzvah to send the *Azazel* to the *midbar* would override this *issur*.⁵¹ It is only with regard to the *issur* of hotza'ah (carrying), which is one of the thirty-nine melachos, that a posuk is required to teach that it is permitted. This is because the thirty-nine melachos carry the death penalty and the general rule is that a positive mitzvah cannot override a capital *issur*.

2] • The Torah disqualifies בעלי מום (blemished animals) for *korbonos*.

- The Mishna in Bechoros (41a) states that a sick animal is classified as a בעל מום and may not be offered as a *korbon*.

- The Gemara on 63b derives from a posuk that the *Azazel* goat, although not a classical *korbon* offered on the *mizbeach*, may not be blemished.

The Avnei Nezer⁵² was asked how the Gemara can say that the posuk teaches that one may carry a sick *Azazel* goat to the wilderness on Shabbos since a sick goat is a בעל מום and thus is not valid for use as the *Azazel* goat.⁵³

In answer, the Avnei Nezer cites the Gemara on 65a in which d'bei R' Yanai says that if the *Azazel* goat dies before it was sent to the wilderness it need not be replaced - as long as it survived until after the *zerikah* of the blood of the Hashem goat (יעמד חי עד שעת מתן דמים).⁵⁴ This indicates that the primary mitzvah of the *Azazel* goat is fulfilled when the blood of the Hashem goat is sprinkled; sending it to the cliff in the wilderness is merely an added mitzvah but is not מעכב - essential to its validity. Hence, suggests the Avnei Nezer, the conditions and qualifications stated with regard to the *Azazel* goat only pertain until the point that the blood of the Hashem goat is sprinkled. Once the *zerikah* is performed, the *Azazel* goat may be sent to the cliff even if it develops a blemish - even though it no longer meets the conditions pertaining to an ordinary *korbon*.⁵⁵

3] The Aruch Laner⁵⁶ notes that the Gemara in Pesachim 77a derives from the posuk (Bamidbar 29:39) אלה תעשה לה' במועדיכם - these [*musaf* offerings] shall be offered to Hashem in their proper times - that the Yom Tov *korbonos* may be offered even when Yom Tov falls on Shabbos. Consequently, he asks why a special posuk (עתי) is required to permit the sending of the *Azazel* goat on Shabbos.

In answer, the Aruch Laner postulates that the posuk במועדיכם only applies to the *korbonos* stated in that particular passage dealing with the *musafim* (in Bamidbar 29, Parshas Pinchas). However, we would not know that the Yom

Kippur *avodos* recorded in Vayikra (parshas Acharei Mos) override Shabbos if not for the extra posuk עתי posuk.

Alternatively, the Rash M'Shantz⁵⁷ suggests that since the mitzvah of sending the *Azazel* goat to the cliff is not essential to its validity (see Aruch Laner cited above), one would think it does not override Shabbos. Therefore, it is necessary to derive this *halacha* from the extra posuk עתי.⁵⁸

דף סז.

על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון הרי מים

The Mishna says that along the route from Yerushalaim to the cliff there were several booths at which the envoy leading the *Azazel* goat was offered food and drink.

The Gemara explains that the constant offering of food served to subdue the envoy's hunger pains (פת בסלו) but it never happened in history that the envoy actually needed to break his Yom Kippur fast.

The Gemara indicates that the offering of food was not merely a subterfuge to subdue the envoy's hunger pains. Rather, it was a sincere offer, meaning, if the envoy felt he needed to eat he was permitted to do so.⁵⁹

The Tosfos Horosh explains that the envoy was permitted to eat if he became so weak from the journey to the extent that his life was in danger (*pikuach nefesh*).⁶⁰

The Rambam,⁶¹ in codifying this *halacha* writes that they would offer the envoy food at each booth and if he felt weak he would eat. The Rambam thus indicates that the envoy was permitted to eat to regain his strength to enable him to continue the journey - even if his life is not in danger.

The Tiferes Yisrael points out that the atonement provided by the *Azazel* goat is achieved even if the goat is not thrown down the cliff, for as learned above, the mitzvah of taking the *Azazel* goat to the cliff is not מעכב. Consequently he asks why this mitzvah should override the *kares*-bearing *issur* to eat on Yom Kippur. Moreover, he notes that the braysoh on 66b states that if the designated envoy gets sick,

the *Azazel* goat is sent to the cliff with another man instead. Hence, if the envoy is too weak to continue the journey, someone else should be sent with the goat instead of him.

The Ohr Somayach,⁶² in defense of the Rambam, explains that this *halacha* is based on the derasha (66b) עתי אפי' בשבת, עתי אפי' בטומאה which states that the mitzvah of sending the goat overrides Shabbos and overrides *tumah*. This teaches that even though sending the goat is not מעכב, the mitzvah to send the goat is still significant enough to override a *kares*-bearing *issur* (i.e., Shabbos and *tumah*). Moreover, it teaches that the designated envoy is permitted to enter the *azarah* in a state of *tumah* to take the goat, even though it is possible to send a *tahor* person instead of him. We deduce from this *halacha* that the *issur* to eat on Yom Kippur is also overridden for the sake of the mitzvah of taking the *Azazel* goat to the cliff.⁶³

[The Mishnas Yaavetz⁶⁴ suggests that although (according to the Rambam) the envoy is permitted to eat (if necessary to continue his journey), he must eat only a small amount at a time. He may not eat (at one time) more than the minimum *shiur* for *kares* liability on Yom Kippur, i.e., ככותבת הגסה - the volume of a large date.]

דף סח:

אמרו לו לכהן גדול הגיע שיעיר למדבר

1] The Mishna says that the *Kohen Gadol* would ascertain that the *Azazel* goat has reached its destination before proceeding with the *avodah* (reading from the Torah and burning the fats).

The Sefas Emes suggests the following reason for this requirement. The sages felt that it would appear hypocritical for the *Kohen Gadol* to read from the Torah (see next Mishna) about sending the goat to the *midbar* before he actually does so.

Rashi writes that this requirement is deduced from the posuk (Vayikra 16:22) which states, "he shall send the goat to the *midbar*" and then, "the fats of the *chattos* shall be burned

on the *mizbeach*." This indicates that before the *Kohen Gadol* may proceed with burning the fats, the goat must reach the wilderness.

The Mishnas Yaavetz⁶⁵ explains why the goat must actually reach the wilderness before the *Kohen Gadol* proceeds with the *avodah*. Why isn't the act of sending it to the wilderness by placing it in the hands of the envoy considered a fulfillment of his obligation to send it to the wilderness?

The Gemara on 71a relates that when the envoy returns from the wilderness and meets the *Kohen Gadol* in the street he would exclaim, "My master the *Kohen Gadol* I have fulfilled your שליחות - bidding." This indicates that it is actually the *Kohen Gadol's* assignment to take the goat to the *midbar*. Instead of taking it personally, the *Kohen Gadol* appoints an envoy as his שליח (agent) to bring it there on his behalf. Thus, the *Kohen Gadol* is not merely responsible to send the goat to the *midbar* [with someone else], but rather to personally bring it there. Therefore, until his envoy actually reaches the *midbar* it is considered as though the *Kohen Gadol* has not yet fulfilled his responsibility of bringing the goat to the *midbar*.⁶⁶

2] The Tanna Kamma explains that there were flagmen stationed in the wilderness and they would indicate by waving their flags that the goat has reached its destination.

R' Yehuda says that there was an easier way to determine that the goat reached the *midbar* and the use of flags was not necessary. He explains that the beginning of the *midbar* was three *mil* from Yerushalaim. The Mishna on 66b says that dignitaries would escort the envoy until the first booth which was one *mil* outside of Yerushalaim. When the escorts returned to Yerushalaim they would know that the envoy has already journeyed two *mil*. Then they would wait the time it takes to walk one more *mil* and they would know that the goat has reached the *midbar*. The Rashash explains that they would estimate the final *mil* by circling the

Temple Mount which was 1/4 *mil* square (and thus had a one-*mil* perimeter).

The Netziv notes that the Gemara in Pesachim 94a states that an average person walks ten parsah (forty *mil*) in a day (which equals 18 minutes a *mil*⁶⁷). Consequently, he asks that it should not have been too difficult to calculate how long it takes to walk three *mil* (3 x 18 = 54 minutes).

He answers that they could not rely on this calculation on Yom Kippur because when one is weak from fasting he walks slower than usual.⁶⁸

דף סט.

בגדי כהונה מותר אפילו שלא בשעת עבודה

The braysoh states that a *Kohen* is permitted to wear his *bigdei kehunah* in the Bais Hamikdash even when not engaged in *avodah*. The Tosfos Yeshanim explains that even though using a sanctified item for non-sanctified use constitutes מעילה בהקדש (*hekdesh* funds), *bigdei kehunah* are initially manufactured with a special condition allowing for some private use because it is virtually impossible for the *Kohanim* to remove their garments immediately upon completion of the *avodah* (לב בי"ד מתנה).

The Rambam⁶⁹ rules that although *bigdei kehunah* are not subject to the *issur* of *meilah* b'*hekdesh*, a *Kohen Hedyot* may not wear his *avnet* (belt) when not performing *avodah* because the *avnet* contains *sha'atnez*. [The Raavad disagrees and maintains that just as the *issur* of *meilah* was lifted in the case of *bigdei kehunah*, so too, was the *issur* of *sha'atnez*.]

The Raavad asks why the Rambam expresses a concern for *sha'atnez* only with regard to the *Kohen Hedyot's avnet*. He notes that several golden garment of the *Kohen Gadol* also contain *sha'atnez*, such as the *choshen* and *eiphod*.

Several answers are suggested:

(a) The Radvaz⁷⁰ notes that there is a mitzvah for the *Kohen Gadol* to remain in the Bais Hamikdash all day long (ומן המקדש לא יצא). In fact, the Rambam⁷¹ writes there was a special chamber where he would always stay (during the day). The *Kohen Gadol* is permitted to wear his garments (in the Bais Hamikdash) even when not performing *avodah* because his mere presence in the Bais Hamikdash is deemed an *avodah*, to some degree, since he is commanded to remain there all day.

(b) Alternatively, the Radvaz suggests that since the *Kohen Gadol* has the privilege of performing any *avodah* he wishes (כהן גדול מקריב חלק בראש Mishna 14a), all day long the *Kohen Gadol* is viewed as though he is set to perform *avodah*.

(c) The Bais Halevi⁷² suggests that the *Kohen Gadol* must wear his garments all day in order for the *tzitz* (head-plate) to be effective. As we learned above on דף פ"ג, the *Kohen Gadol's tzitz* has the unique ability to atone for the sin of offering a *korbon* which is tamei. The Rambam⁷³ rules that the *Kohen Gadol* must actually be wearing the *tzitz* (at the time of the *tumah*) in order for it to effectively atone for the *tumah*. The Bais Halevi adds the *tzitz* is effective only when accompanied by the full set of eight garments.⁷⁴ Therefore, it is a mitzvah for the *Kohen Gadol* to wear his garments all day, whether he is actively performing *avodah* or not.

דף ע.

אין גוללין ספר תורה בצבור

The Mishna (68b) says that on Yom Kippur the *Kohen Gadol* was required to read the portions of the Torah pertaining to Yom Kippur. He would open a Sefer Torah and read the beginning of *parshas Acharei Mos* (Vayikra 16), and also the passage אך בעשור (Vayikra 23:26). After completing these passages from sefer Vayikra, he would close the *Sefer Torah* and recite a passage from *parshas Pinchas* (Bamidbar 29:7) by heart.

The Gemara explains that the reason he did not read the last passage (*parshas Pinchas*) from

the *Sefer Torah* is אין גוללין ספר תורה מפני כבוד הצבור - it is disrespectful to the congregation to roll the Sefer Torah in their presence. Rashi explains that it is disrespectful to require an entire congregation to wait in silence while rolling the Sefer Torah from the passage in Sefer Vayikra to the proper place in Sefer Bamidbar.

The *Rashba*⁷⁵ accordingly rules that if *Rosh Chodesh* falls on *Shabbos* and there is only one Sefer Torah available, the congregation should not roll the Sefer Torah to the Rosh Chodesh portion after they finish reading the *Shabbos* portion from the Sefer Torah. He says the *Rosh Chodesh* portion (i.e., the *maftir*) should be recited by heart or from a printed *Chumash* because keeping the congregation waiting would be a violation of *kavod hatzibur*.

Our custom, however, follows the *Mordechai*⁷⁶ who asserts that the *Sefer Torah* should be rolled to the proper place while the congregation is waiting, rather than recite the *maftir* by heart.

The Magen Avraham⁷⁷ explains that the reason we are not concerned about the lack of *kavod hatzibur* is because we assume that the congregation is מורחל - agreeable to forego - their discomfort in order to properly fulfill the mitzvah of reading from the *Sefer Torah*. Only in the Bais Hamikdash on Yom Kippur where the *tzibur* consisted of the entire *Klal Yisrael*, does the concern for *kavod hatzibur* take precedence over reading from the *Sefer Torah* (because perhaps some members are not willing to forgo their honor or discomfort).⁷⁸

Alternatively, the *Meromei Sodeh* suggests that the Yom Kippur *kriyas HaTorah* (reading of the Torah) was the *Kohen Gadol's* personal mitzvah and was not a mitzvah incumbent on *Klal Yisrael* at large.⁷⁹ Therefore, the *Kohen Gadol* was required to consider the *tzibur's* discomfort. Today, when the entire congregation is obligated to hear *kriyas HaTorah*, we must read from inside the Sefer Torah even if this means that the congregation must endure some discomfort while waiting for the Sefer Torah to be rolled.⁸⁰

דף עא:

מוסיף עליהם כה"ג חשן ואפוד ומעיל וציץ

1] The Mishna says that the following four *bigdei kehunah* were common to all *Kohanim* - that is, *Kohanim Hedyotim* and *Kohanim Gedolim* alike: the כתונת (tunic), מכנסים (breeches), מצנפת (turban) and אבנט (belt). A *Kohen Gadol* wore another four vestments in addition to the above. These were: the חושן (breastplate), אפוד (apron), מעיל (robe) and ציץ (head-plate).

According to some opinions the first four garments mentioned are not really the same for *Kohanim Gedolim* and *Kohanim Hedyotim* alike: The Gemara on 12b says that while everyone agrees that the *avnet* (belt) worn by the *Kohen Gadol* (during the year) was made of a mixture of wool and linen, there is a dispute regarding the *Kohen Hedyot's avnet*. According to one opinion the *avnet* of a *Kohen Hedyot* was made of pure linen and thus it was different from the *avnet* of the *Kohen Gadol*.

Tosfos (12b, ד"ה אלא) citing the Riva, notes that the Torah uses the term מצנפת in describing the *Kohen Gadol's* hat, whereas the term מגבעת is used for the *Kohen Hedyot's* hat. He asserts that the *Kohen Gadol's* turban was narrower than that of the *Kohen Hedyot's* because he needed room on his head to place the *tzitz*.⁸¹ The Raavad⁸² also says that the two turbans were made differently.

The Rambam⁸³ writes that the turbans were really the same, just that the *Kohen Gadol* wrapped it around his head in a manner different from the way the *Kohen Hedyot* wrapped it.

2] According to Rashi (Zevachim 19a) the *Kohen Gadol* wore his *tzitz* on his forehead (as the simple reading of the Torah indicates, והיה על מצחו - it shall be on his forehead, Sh'mos 28:38).

The Riva⁸⁴ asserts that the *tzitz* was actually worn on the head (above the hairline). He cites Targum Onkelos who interprets the term מצח as בין עיניהו - [it should be aligned] between the

eyes - thus indicating that even though it was worn on the head, it is considered to be על מצחו if it is aligned between his eyes.

The Rambam⁸⁵ writes that the *tzitz* is fastened higher than the מצנפת and there was hair visible between the *tzitz* and the *mitznefes* upon which he would don his *tefillin*. The Mikdash Dovid⁸⁶ explains that the Rambam concurs with the Riva that the *tzitz* was worn on top of the head, not on the forehead. Moreover, he explains that the Rambam holds that the *tzitz* was worn even higher than the *tefillin*, and he explains as follows:

- The Mishna in Tamid (7:2) states that out of respect for the *tzitz*, the *Kohen Gadol* was forbidden to raise his hands above the *tzitz* when he recited Bircas *Kohanim*.
- Rava states (above on 7b) that when one is wearing *tefillin* he is obligated to constantly touch and feel them so that he doesn't divert his attention from them (היסח הדעת).

The *tzitz* had to be placed higher than the *tefillin* because the *Kohen Gadol* is obligated to constantly touch his *tefillin* and it is forbidden for him to raise his hands above the *tzitz*.

The Ri Korkis⁸⁷ interprets the Rambam differently than the Mikdash Dovid. When the Rambam says that the *tzitz* was fastened למעלה ממצנפת (above the *mitznefes*), he is not referring to the position of the *tzitz* but rather to the blue strings attached to the *tzitz* which were used for fastening the *tzitz* to the back of the head. The Rambam is saying that the strings of the *tzitz* were fastened in back of the head - on top of the *mitznefes* - but the *tzitz* itself was worn on the forehead.⁸⁸ ■

דף נ

- 1) אע"ג דתנן במתניי סתמא דנטל דם הפר תחילה כתב הרע"ב דהיינו אליבא דר' יהודה אבל לרבנן במניח תחילה דם השעיר ואח"כ נוטל דם הפר, וכן פסק הרמב"ם בהל' יוה"כ פ"ד ה"ב.
- 2) למ"ד מערבין לקרנות (ע' סוף דף נו:). היו מערבין הדמים קודם מתן ד' קרנות (וכן פסק הרמב"ם פ"ג מהל' יוה"כ ה"ה), ולמ"ד אין מערבין לקרנות מ"מ היו מערבין אותן אחר מתן הקרנות קודם ז' הזאות על טיהרו של מזבח כדמבואר בזבחים דף מב: (ע' תוס' נח. סוד"ה ר"י).
- 3) וכן תנן סתמא דמתניי, וע' אות הנ"ל.
- 4) וע' מקדש דוד סימן כ"ד סק"ה דמבאר דהא דלא חש ר' יהודה לדין ימין משום דס"ל דהחזרת הדם לא מיקרי עבודה.
- 5) סימן קמ"ז ס"ק י"א.
- 6) כך פ"י המחצה"ש שם דברי מג"א (בפשט ראשון).
- 7) שם בא"א.

8) וע"ע בשיח יצחק דמבאר באופן אחר דחש רבנן לחולשה דכה"ג וקשה לו לאחוז ב' כלים מלאים דם כאחת, וכעין זה מצדד המחצה"ש שם (בפשט ב') לבאר דברי מג"א - דקשה לאחוז כלי מלא דם בשמאל.

דף נ

- 9) כך תנינן בענין פר העלם דבר של ציבור, אבל מבואר בירושלמי דה"ה בענין פר ושעיר יוה"כ וכן מבואר בראשונים כאן, וע' גבו"א במילואים דמצדד שלא כדברי הראשונים דאם נגע דם פר ושעיר לפרוכת הזריקה פסולה, ע"ש הטעם, וברמב"ם לא כתב אלא שזמה על הפרוכת ואינו מבאר כלל דין דא"צ ליעג (ע' פ"ג מהל' יוה"כ ה"ה, ופ"ד ה"ב ופ"ה מהל' מעה"ק ה"י ב').
- 10) גם לדעת הראשונים צ"ל בדעת ת"ק כמשי"כ הירושלמי דיעוין בריטב"א דנקט דגם רבנן מודה לעדותו של ר"א ברי"א אלא דס"ל דצ"ל דשלא במתכוון הגיע דם לפרוכת.
- 11) ז"ל תוס' הרא"ש מסתמא היו נוהרין שלא היה נוגע, עכ"ל, ולכא"ו זהו גם כוונת התוס' ישנים והריטב"א בתי' ב' שכתבו "ועוד דכהנים זריזין ה"ן".
- 12) הלכות ביאת מקדש פ"ט ה"ג ד"ה אכן.
- 13) האבן האזל כתב כן מדעת עצמו (ולא הביא שם דברי הראשונים), ובדברי הראשונים יש לעיין אי כוונתן כדי שלא יטנפו הפרוכת על חינם כמשי"כ האבן האזל או דילמא אפש"ל דדין אם נגעו נגעו אינו אלא בדיעבד אבל מצותו לכתחילה לזורקו דוקא על הרצפה, וכן משמע בשיח יצחק.
- 14) (כאן) נדפס בדף נח.
- 15) מבואר בשיח יצחק על תוס' ישנים כאן (נדפס בסוף הספר) דאפשר לפרש בבי' אופנים, א' - דכיון דלא נפל שם אלא שלא במתכוון לא מסתבר שיפול שם כל ח' הזאות, ב' - אפי' אי אתרמי בשנה אחת ששכח הכה"ג והיה שם כל ח' הזאות מ"מ ודאי לא אירע כן ברוב השנים וראב"י ראה שם הבה טיפין וניכר שהיו מהרבה שנים (ואין לומר דהוכחת ראב"י מהא דראה שהיו הטיפין כסידרן, דהתיינתן פר ושעיר יוה"כ אבל פר העלם דבר מאי א"ל, ע' בסוגיא, ודו"ק).

דף נ

- 16) רש"י ד"ה מאי לאו.
- 17) ע"ש בד"ה איכא דאמרי (וניכר שהחונן דעה לא ראה מסקנת דברי השיח יצחק).
- 18) כך פסק הרמב"ם בפ"ד מהל' יוה"כ ה"ב, וע' לח"מ פ"א מהל' פסוה"מ הכ"א שהקי' מהא דפסק הרמב"ם שם כמסקנת הסוגיא דמותר לקבל במזרק תוך מזרק משום דמין במינו אינו חוצץ, מה"י"ת שלא הושיב המלא בריקן כדאמרינן מעיקרא, וכן הקי' השפ"א אמת כאן, וע' שיח יצחק שגם עמד ע"ז ותיירץ דסמך הרמב"ם על הירושלמי ע"ש.

דף נ

- 19) ע' תוס' הרא"ש כאן דמצדד דזהו גופא טעמא דקרא למה שפרכת שיריים ביסוד מערבי משום דאין מעבירין על המצות (ולכא"ו ר"ל דקרא זה הוא המקור לדין אין מעבירין) וע' רש"י לעיל דף לג. שמביא מקור ממכילתא מושמרתם את המצות שאין מחמיצין את המצות, וע' ספר ארעא דרבנן שמדייק מקושית תוס' שדין אין מעבירין הוא מן התורה.
- 20) ספר "בית יצחק" עמ"ס מגילה.
- 21) הבין שכן כוונת רבינו יהודה שהביא תוס' במגילה דף ו: שכי' "דאי לאו קרא הו"א דאין מעבירין לכתחילה הא דיעבד שרי"י עכ"ל, והקי' הטו"א שם הא שפרכת שיריים לא מעכבי א"כ מה שייך אצל שפרכת שיריים בדיעבד, והבית יצחק ר"ל דבדיעבד היינו מאחר שכבר הלך לרוח אחר שיש מצוה לחזור ולשפוך השיריים על יסוד מערב.
- 22) ע"ש שרוצה להוכיח כן ממכילתין סוף דף נח: דמבואר דצריך להדר להווא קרן דפעו ברישא א"ע"פ שכבר עבר לו (ובית יצחק מחלק בין היכא דעומד בפני מצוה שנייה למכילתין שאין בפניו מצוה אחרת שכבר היה על הקרן שבפניו, והטו"א כי להוכיח שאין לחלק בזה).

דף ט

- 23) רש"י מפרש לשון בפנים "לפני ולפנים" אולם ברמב"ם פ"ה עב' יוה"כ ה"א מבואר דגם עבודת שבהיכל מיקרי בפנים, ע"ש בלח"מ.
- 24) ע' גבורת ארי (מילואים) דנקט דאין כאן אלא ב' שיטות משום דפליגי ר' יהודה ור' נחמיה בפרוש דברי ת"ק, אולם ע' בשיח יצחק דמצדד (בדעת הרמב"ם) שיש ג' שיטות בדבר, ת"ק, ר"י ור' נחמיה, וכן מבואר ברמב"ן (לקוטים למס' יומא דף ע.ג.), וע' מהרש"א סנהדרין דף מט:.
- 25) סימן צ"ט.
- 26) אולם עדיין לא נתיישב לשון הברייתא בדף ס: דקאמר ר' יהודה "אם חסר א' מן המתנות לא עשה ולא כלום".

דף ט

- 27) ולחד מ"ד ר' יהודה הוא דסבר שירים מעכבי.
- 28) סימן כ"ח סק"א.
- 29) וכך מדויק ברש"י כאן דף ס: סוד"ה שירים מעכבי איכא בינייהו, וז"ל אם לא כפר הכל אז אין הכפרה של מתנות כפרה, ודו"ק.
- 30) ע' באחרונים שדנו אי שפרכת שיריים למ"ד דמעכבי הוי סתם מצוה בצניע או הוי גמר זריקה, ע' מקור ברוך ח"א סימן י"ב, וחיודשי הגרי"ז בדף ס: , ובחי' ר' אריה ליב ח"ב סכ"ג.
- 31) [ואולי י"ל דאין מחללין יוה"כ על דבר שהוא רק למצוה ואינו מעכב כדמבואר במנחות דף עב.], מובא בשי"ך יו"ד סימן רס"ב סק"ב, אולם יש לדון וממילא א"ו הוי גמר זריקה, ע' מקור ברוך ח"א סימן י"ב, וחיודשי הגרי"ז דכבר נדחה שבת אצל שחיטתה].

דף ט

- 32) והביא מירושלמי דאין לחלק בין בהמה לאדם דאיתא שם דאפי' חטה אינו דומה לחבירתא (אולם משמע שם בתוס' ישנים ובריטב"א דמ"מ בבהמה שייך יותר שיהיו שניהם דומות הרבה להדד).
33) ע' גבו"א שתי' דדוקא התם לא שייך דבעינן שיהיו שוין בגי' דברים בקומה במראה ובקול, וכאן לא בעינן אלא שוין בגי' דברים קומה ומראה (וצניע מסנהדרין דף לח. דתניא ר"מ אומר בגי' דברים אדם משתנה מחבירו בקול במראה ובדעת, ואולי צ"ל דאין זה אלא ע"פ הרוב) [ואגב ראיתי בשם יש מפרשים דהטעם דלא שייך בבן סו"מ שיהיו שוין בקול משום דקול עב כמו איש סימן איילונית באשה וקול דק כמו אשה הוי סימן סריס אצל איש, וממילא זה לא שייך שם כיון שהולידו בן, ולפ"ז לא שייך להקי' על מתני' משם].
34) בתוס' ישנים (ובתוס' הרא"ש) אינו מבאר מה"ת בעינן שוין ממש בעינן בן סורר ומורה, ובריטב"א מוסיף "שהיו דומין זל"ז דרך כלל כל מה שאפשר דבהא סגי לענין בעלי חיים עכ"ל, כלו' דאצל בני אדם כגון בן סורר ומורה בעינן שיהיו דומין זל"ז ממש, וצ"ב.
35) לכא"ו צ"ע מהא דתנן בסופ"ד דסנהדרין דף לח. הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד דומה לחבירו, ועוד שם בדף לח. מפני מה אין פרצופיהן דומין זל"ז, ותניא ר"מ אומר בגי' דברים משתנה אדם מחבירו בקול במראה ובדעת, ופשוט לכא"ו דענין זה שייך אפי' לגבי תאומים - אם לא שנחלק בין בני אדם לבהמות (ע' לעיל אות 83), ועוד י"ל דלא נאמרה כלל זה דסנהדרין שם אלא ע"פ הרוב ולא מוכח משם שא"א בשום אופן שיהיו דומין בי' בני"א להדדי, וקצת משמע כן לכא"ו מהא דראשונים כאן לא הקשו משם.
36) [כן הבנת השפ"א והא ע"פ מה שהביא הער"ל עמ"ס נדה דף כ"ה בשם רש"י ריש ספר לקוטי הפרדס דבזמן שהזרע נתחלק לשנים אז שם תאומות שוות וכן אמרו חכמי הטבע] והנה יש עוד טעם למה א"א שאביו ואמו יהיו תאומים משום דא"כ יש עליהם איסור כרת של הבא על אחותו (אולם מדויק בגמ' דף עא. שם בסנהדרין דשייך בן סורר ומורה אפי' אם היה אמו אסורה על אביו משום חייבי כריתות).
דף ט
37) יו"ד סימן ט"ו במשבצות זהב סק"ב ד"ה דע (וכן משמע לשון הט"ו שם סק"ב דנקט "מעט לעת") אולם לשון הפרמ"ג שם קצת מגומגם וכבר העירו עליו האחרונים ע' מנח"מ מצוה רצ"ג וע' פ"ת שם סק"ב שכי' דהפרי מגדים חור מזה באו"ח סימן תצ"ח במ"ז סק"ב).
38) (נדפס בגליון הפרמ"ג ביו"ד שם, מהר"י שמחה אב"ד בבורקא).
39) הנה ע' בחולין דף יא: "אין הגורל קובע לעזאזל אלא בדבר הראוי להשם" משמע שיש דין דשעיר לעזאזל צריך להיות ראוי להשם ולפ"ז א"א לקבוע שעיר מחוסר זמן לעזאזל (אולם ברש"י כאן לא כתב כן, ע"ש), ע' אגרות משה סוף ח"א או"ח בקונטרס בעניני קדשים סימן י"ז משי"כ בזה, וע"ע חונן דעה משי"כ בזה.
40) מצוה רצ"ג.
41) וע' שו"ת בית יצחק ח"א סימן כ"ג אות ח' שהעיר על המנח"מ מהא דאמר ר' אפטורקי דמותר להקדיש בליל שמיני דאין מחוסר זמן לבו ביום וא"כ הנה דמותר להקדיש ביום שמיני קודם מעט לעת, וע' בהגה אות ג' על המנח"מ (דפוס מכון ירושלים) מה שהביא עוד בזה ליישב דעת המנח"מ מאת מאיר עיני חכמים סימן י"א אות ט"ו.

42) תבואות שור שם ביידי' סימן ט"ו, וכך נוטה דעת נוביית יו"ד סימן ז' (אלא שמסיק דקשה להקל נגד דעת פרמ"ג) וכן הביא הפ"ת שם ביידי' בשם הרבה אחרונים, וכן הוא פשוט משמעות לשון שו"ע שם.

דף סד

43) ח"ב סימן קכ"ו (מובא בשערי תשובה סימן תקפ"א סק"ז).
44) כדאיתא במג"א סימן תקפ"א וע"ש בשערי תשובה הרבה חלוקי דינים בחזקה זו.

45) משמע דנקט דמודין חכמים לר' יוסי דאם השני מובחר ממנו יביאנו (ולכא"ו יש לעיין מהו אם הראשון מובחר מן השני אם לדעת חכמים צריך להביא הראשון)

46) ז"ל - דהתם (בקרוב פסח) ע"כ היה בחירתו אחר חצות והיה ראוי לפסח אבל הכא בשעה שחחרו (בשני) בערב ר"ה עדיין לא היה (זמן) ראוי לתקוע ובשעת תקיעה ראשון עומד במקומו, עכ"ל, והנה צ"ע טובא בהא דנקט דעסקינן דוקא במי שהפריש פסח שני אחר חצות שהרי עיין לעיל בסוף פרק הוציאו לו (דף סב.) וברש"י שם דמבואר להדיא דעסקינן אפי' בכה"ג שהפריש השני ונמצא הראשון קודם חצות, ומצוה ליישב.

47) המשנה בורה בו לכל אחיו הכהנים כדאיתא לעיל דף נא; ועי' רמב"ם פ"ה כ"י יוסי לעיל דף יב: לענין כה"ג שאירע בו פסול דחוזר הראשון לעבודתו ע"ש בתוס' ריש דף ג'. שכי' דנפ"מ לענין ממונה על הציבור, וגם הפני"מ בסוף התשובה כ"י לעיין שם בתוס'.

דף טו

48) עי' מה שהק' רע"א בגליון השי"ס.
49) לכא"ו צ"ע הא"ך שייך שיקריב כה"ג החדש פרו של כה"ג הישן הרי יש תנאי בפרו של כה"ג דצריך לקנותו הכה"ג ממנון שלו דוקא, וי"ל דהמקום הפקירי ממונו בו לכל אחיו הכהנים כדאיתא לעיל דף נא; ועי' רמב"ם פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הי"ג שכי' מטעם זה אם מת כה"ג קודם שחיתת פרו הכהן שגמם תחתיו א"ו צריך להביא פר אחר אלא שוחט את של ראשון.

דף טז

50) נוביית או"ח סימן מ"ו, ושג"א סימן ע', וע"ע במרומי שדה וח"י חתי"ס כאן.

51) ע"ש בענין אי איסור תחומין מיקרי לא תעשה ועשה.

52) או"ח סימן תנ"ט ס"ק י"ט.

53) עי' בחידושים מאת בן גבורת ארי (נדפס בסוף גבורת ארי על מסכת יומא) שר"ל דאירי כאן כשאינו חולה כ"כ ועדיין לא הגיע לדרגת בעל מום (דא"ל אינו בעל מום א"כ ורתת מחמת חליו כמו שמצינו לגבי פסול זקן, וכן מצאתי בתפא"ר שם סוף פ"ו בכורות).

54) עי' לעיל ריש דף מ: ד"י שמעון ס"ל דבעינן שיעמד חי עד אחר וידוי, (מ"מ גם לר"ש מבואר דשילוח אינו מעכב), אולם עי' ברי"ש משאנ"ץ על תו"כ פ"י אחרי מות פרשתא ד-ח) שכי' בשם הירושלמי דדחיתו לצוק מעכב ואם מת קודם לזה צריך להביא אחר, וכ"כ המאירי כאן ד"ה אמרו בשם יש פוסקים.

55) (ותי' זה מובן על פי הגר"ח המובא לקמן בסמוך בהערות - דפקע מיניה שם קרבן אחר מתוך דמים של חבירו), ועי' בקטע הנ"ל מן גבורת ארי (הנדפס בסוף הספר) דמשמע דנקט דשייך פסול מום עד שעת דחיתו לצוק ולפיכך כתב דצ"ל דאינו חולה כ"כ עד שיהא חשוב כבעל מום.

56) כריתות דף ד' ד"ה דהשירור.

57) על תו"כ פרשת אחרי מות פרשתא ד-ח.

58) וכתב שם דקמ"ל דדוחה שבת אע"פ שאינו מעכב ודומה לאברים ופדרים דא"פ דלא מעכבי מ"מ דחי שבת, עתו"ד, ודבריו צ"ב דהא גופא קשיא למה לא ילפינן מאברים ופדרים דדחי שבת אע"פ דלא מעכבי, ועי' במנחת חן שמבאר על פי משי"כ הגר"ח (על השי"ס, דף ל"ג דפוס ירושלים תשט"ו), וכן עי' ח"י הגר"ח זכאים דף ק"ג: דנקט לפשיטות דאחר מתן דמים (לר"י או וידוי לר"ש) פקע מן השעיר המשתלח דין קרבן ואין בו אלא מצות שילוח ולכן לא שייך למילף משאר קרבנות ציבור שדינו לדחות שבת, דתו אינו כקרבן, (ועי' ח"י הרשב"א עמ"ס שבעות דף יג. האם עדיין יש דין קרבן עליו בשעת דחיתו לצוק, וע"ע באג"מ סוף חלק או"ח בקוני עניני קדשים סימן ט"ז ס"ק י"ז), ועי' גבו"א שמבאר שאינו דומה לאברים ופדרים משום דכאן ליכא למימר דכבר נדחה שבת אצל שחיתתו כמו שאמר הגמ' במנחות דף ע"ב לגבי או"פ, וע"ש שמבאר למה באמת דוחה שבת, ועי' מקד"ד סימן כ"ד סק"ן שג"כ עמד ע"ז דלמה באמת דחי שבת כיון דשילוחו לצוק אינו מעכב ויכול לשלחו במוצאי יוה"כ.

דף טז

59) ז"ל הגי' מים חיים (להפרי"ח) על הרמב"ם פ"ג מהל' עבודת יוה"כ הי"ז - ליכא למימר דהיו מטעין אותו בכך (ובאמת אסור לו לאכול) דמלישנא דברייתא מעולם לא היה אדם צריך לכך משי' שאם הוצרך היו מאכילין אותו (אולם בשי"ח יצחק כ"י דהיו רק דברים בעלמא).

60) ומבאר הגבו"א (מילואים) דמתוך שהיה יודע שאם ירעב כ"כ עד שיאחזנו בולמוס ימצא מה לאכול ממילא לא היה רעב כ"כ (כל"ו שהיו מודיעים אותו בכל סוכה שאם יסתכן ברעב מותר לו לאכול).

61) פ"ג מהל' עבודת יוה"כ הלכה ז'.

62) על הרמב"ם שם, וכן תירץ התפארת ישראל (פרק ו' אות א' בבועז), וכ"כ גם במרומי שדה כאן.

63) ועי' גבו"א במילואים שהק' מהא דגרסינן לקמן בדף פא. "מה לעינו שכן לא הותר מכללו" דמשמע דרק מלאכה הותר בשביל עבודה ולא איסור עינו, ועי' מה שתיירץ ע"ז באו"ש שם (והנה יש ללמוד מכאן דכה"ג שחלש ביוה"כ מותר לו לאכול כדי להמשיך בעבודה, עכ"פ לדעת הרמב"ם, וצריך לעיין בזה).

64) (לר' בצלאל זולטי) או"ח סוף סימן נ"ז.

דף טז

65) או"ח סימן נ"ז סק"א.

66) עי' ברש"י שם בדף עא. ד"ה מצאו בשוק וד"ה מחייה דמשמע דבאמת הוא שליח דהקב"ה ולא אמר כן לכה"ג אלא כדי לכבדו בשוק, וע"ע במשנת יעבץ שמסיק בדעת הרמב"ם דאיש עתי א"ע שליח דכה"ג, ועי' בח"י רי"ז על הרמב"ם במכתבים בסוף הספר משי"כ לבאר דינא דמתנ"י.

67) והיינו לפי דעת תרומת השן המובא במג"א סימן רל"ג דחשבינן י"ב שעות מנן החמה עד שקה"ח, וע"ש בשם הלבוש שחולק, וע"ע בסימן תנ"ט ברוך יעקב וביאור הגר"א.

68) לולוי דברי הנצי"ב אפשי"ל דאע"ג שידוע להן דהילוך מיל ח"י רגעים מ"מ לא היה יודע להם לשער ח"י רגעים בדיוק בלי שעות, ולפי מה דנקט הנצי"ב שהיה אפשר להן לשער השעות והרגעים בדיוק ק"ק למה לא ביררו קודם יוה"כ (או עכ"פ ע"פ שנה שעברה) כמה זמן מתעכב הילוך ג' מילין ביום צום, וצ"ע.

דף טז

69) הלי כלי המקדש פ"ח הי"א (ופ"י מהל' כלאים הלי ל"ב).

70) הלכות כלאים פ"י הלכה ל"ב.

71) פ"ה מהל' כלי המקדש הי"ז.

72) ח"י א" ס"ג.

73) הלי ביאת מקדש פ"ד הי"ח.

74) כך נקט מן הסברא ובראיות אע"ג דתוס' סוף דף סט. מדויק דמרצה הציץ אפי' בלי שאר בגדים.

דף ע

75) תשובות הרשב"א מובא בב"י או"ח סימן קמ"ד.

76) הגי' מרדכי פ"ה דגיטין סימן תס"ג (מובא בשו"ע שם ס"ג) וכן דעת הריטב"א כאן.

77) מג"א ס"י קמ"ד ס"ק ז', וע"ע בריטב"א שכי' דדוחין כבוד הצבור בשביל "יעק"ר הקריאה - ורק ביוה"כ אין דוחין כבוד הצבור משום דקריאה שבחומש הפקודים אינו עיקר הקריאה.

78) (וצב"ק) ועי' בנתיב חיים על גליון שו"ע שם שמבאר באופן אחר, דבזמן התלמוד היה העולה לתורה קורא בעצמו וממילא תיקנו שלעולם יקראו מבפנים דלא כו"ע גמירי לקראות בעל פה (ולכא"ו ר"ל דתו לא אז המהנג ממקומו אפי' בזמנ"ז שבעל קורא מוציא ידי כולם).

79) וגם הגבו"א כאן נקט דקריאה דכה"ג אינה חובת ציבור ומשום הכי לא תיקנו ברכה לפניו, וע"ע בט"ז יו"ד סימן רע"ט שכי' דבנמצא טעות במפטר יקרא בע"פ משום כבוד הציבור וכי' שם בשערי אפרים שער ה' דאינו דומה למתני משום דביוה"כ לא היה חובת ציבור וכנ"ל.

80) ועי' ריטב"א כאן שמבאר באופן אחר דהכא שאני דקריאה שבפרשת פנחס אינו מעיקר סדר היום, אבל במפטר דעלמא שהוא מעיקר סדר יום מחויבין לקראותו בפנים ולא חיישינן לכבוד הציבור.

דף עא

81) ע"ע תוס' סוכה דף ה. ד"ה ואל ובתוס' הרא"ש כאן.

82) בהשגות על הרמב"ם פ"ח מהל' כלי המקדש הי"ב.

83) שם, וכ"כ המרבי"ן עה"ת שמות כח: לא ומדייק ממתני' שמגבעת של כה"ג היה אותו מגבעת של כהן הדיוט, ועי' תוס' יו"ט ושיח יצחק כאן.

84) מובא בתוס' הרא"ש כאן (וכן בתוס' סוכה דף ה. ד"ה ואל, אלא ששם משמע שמסופק בדבר), ובריטב"א כאן ג"כ נקט דהציץ היה במקום השער למעלה קצת מהמצח (והתפילין מניח למעלה הימנה).

85) פ"י מהל' כלי המקדש הי"ג.

86) סימן ל"ו סק"א.

87) שם בפ"י מהל' כלי המקדש, וכן מבואר בקרית ספר שם דהרמב"ם איירי בענין מקום קשירת הפתיל תכלת כנגד העורף.

88) בספר "בגדי כהונה" ענין ציץ אות נ"ט (מבוא בחון דעה) ר"ל דהא דאסור להגביה ידו מע"ג ציץ היינו דוקא שתי ידיו.

דף	תיאור	ח אב	יום
נו		ח אב	Wed
נז	לז"נ חמותי זהבא בת פנחס זאב ז"ל *	ט ב'אב	Thrs
נח	by Yossi & Shulamis Weiss; לז"נ ר' ארון ליב בן שלמה דוד הלוי סגל ז"ל *	י אב	Fri
נט	לז"נ אי"מ דן בן אלתר מרדכי (יא"צ יא תשרי) ולז"נ א"מ מלכה בת יעקב ז"ל *	יא אב	שבת
	לז"נ חיה בת יוסף ז"ל *		
ס		יב אב	Sun
סא	by her son Yaakov Yecheskel; לז"נ מרת פייגא בת ר' צבי VERA NEUBERGER ע"ה *	יג אב	Mon
	by his son YITZCHAK MOLLER; לז"נ אבי מורי ר' זאב שמשון בן ר' רפאל ז"ל *		
סב		יד אב	Tues
סג		טו אב	Wed
סד	לז"נ הבחור מתתיהו ע"ה בן יבלט"א משולם זישה הלוי זעלמאן *	טז אב	Thrs
סה	לז"נ איש תם וישר ר' אברהם ב"ר צבי קליין ע"ה *	יז אב	Fri
סו	לז"נ גולדא בת ר' אברהם פלברמן ע"ה *	יח אב	שבת
	לז"נ אבי מורי ר' משה ב"ר חיים ברוך בנדט זילברברג ז"ל *		
סז	לז"נ אבי מורי יודא ארי' הכהן ראפאפארט ז"ל - ממרים אסתר רטר * In memory of my father LEO RAPAPORT - from Margaret Rapaport/Retter	יט אב	Sun
סח		כ אב	Mon
סט	לז"נ אסתר בת שמחה ע"ה (יא"צ ט"ו אלול) ולז"נ ר' אליעזר בן ר' נתן ז"ל *	כא אב	Tues
	לז"נ אהרן בן מרדכי יהושע ז"ל AHRON FROMMER *		
ע	לז"נ הרבנית מינדל בת הרב שמעון דוב הכהן פאטאשניק ז"ל *	כב אב	Wed
עא		כג אב	Thrs

* Denotes Yartzeit

Cong. Al Hadaf
 P.O. Box 791
 Monsey, NY 10952
 Ph. & Fx. 845-356-9114
cong_al_hadaf@yahoo.com

(c) 2006 Not to be reproduced in any form whatsoever without permission from publisher. Published by; Cong. Al Hadaf/ P.O. Box 791/ Monsey, NY 10952. Rabbi Zev Dickstein - Editor. For subscription, dedication, or advertising information. contact the office at 845-356-9114, Email:cong_al_hadaf@yahoo.com, or go to www.alhadafyomi.org